

УДК 355.424.5 : 351.74

СУЧАСНІ РОЗРОБКИ СПЕЦІАЛЬНОЇ АВТОМОБІЛЬНОЇ ТЕХНІКИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬК ПРАВОПОРЯДКУ

Вайда Тарас Степанович,
кандидат педагогічних наук, доцент,
начальник кафедри спеціальної фізичної та вогневої підготовки,
(Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ,
м. Херсон, Україна)

В статті проведено критичний огляд сучасних розробок автотранспортної галузі щодо забезпечення підрозділів правоохоронних органів спеціальною технікою для службово-бойової діяльності військ правопорядку. Здійснено аналіз тактико-технічних характеристик броньованих й спеціальних автомобілів вітчизняного та закордонного виробництва.

Надано рекомендації підрозділам МВС України щодо можливості цільового укомплектування органів внутрішніх справ спеціальним автотранспортом з метою забезпечення їх готовності до належної охорони громадської безпеки під час супроводження масових заходів та проведення антитерористичної операції.

Ключові слова: спеціальна автомобільна техніка, війська правопорядку, службово-бойова діяльність, безпека, броньований транспортний засіб.

СОВРЕМЕННЫЕ РАЗРАБОТКИ СПЕЦИАЛЬНОЙ АВТОМОБИЛЬНОЙ ТЕХНИКИ ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ СЛУЖЕБНО-БОЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ВОЙСК ПРАВОПОРЯДКА

Вайда Тарас Степанович,
кандидат педагогических наук,
начальник кафедры специальной физической и огневой подготовки
(Херсонский факультет
Одесского государственного университета внутренних дел,
г. Херсон, Украина)

В статье проведен критический обзор современных разработок автотранспортной отрасли в контексте обеспечения подразделений правоохранительных органов специальной техникой для служебно-боевой деятельности войск правопорядка. Осуществлен анализ тактико-технических характеристик бронированных и специальных автомобилей отечественного и заграничного производства.

Предоставлены рекомендации подразделениям МВД Украины относительно возможности комплектования ОВД специальным автотранспортом с целью обеспечением их готовности к надлежащей охране общественной безопасности во время сопровождения массовых мероприятий и проведения антитеррористической операции.

Ключевые слова: специальная автомобильная техника, войска правопорядка, служебно-боевая деятельность, безопасность, бронированные транспортные средства.

MODERN DEVELOPMENT OF THE SPECIAL MOTOR-CAR TECHNIQUE FOR PROVIDING OF OFFICIAL BATTLE ACTIVITY OF TROOPS OF LAW AND ORDER

Vaida Taras Stepanovich,

candidate of pedagogical sciences, assistant professor,
head of department of the special physical and fire preparation,
(Kherson Faculty of Odessa State University of Internal Affairs,
Kherson, Ukraine)

A critical review is conducted and the analysis of modern developments of motor transport industry for providing of subdivisions of law enforcement authorities with the special technique for official-battle activity of troops of law and order is carried out in the article.

Tactical and technical descriptions of military (special) motor-car technique are appraised, requirements to which substantially grew in modern terms in connection with realization by forces of law and order of anti-terror operation. New developments of car manufacturers differ on the operating indexes from the previous typical analogues (models) of the special transport, which were intended for a movement in standard travelling terms or vice versa, only by the lack of roads, had a low level of protecting from explosive facilities or large calibre weapon, were characterized by small manoeuvrability and others like that.

On the basis of analysis of tactical and technical descriptions of modern standards of the military special technique conclusion is done that at its development the above-mentioned defects are taken into account and removed by home and foreign motor-car industry.

Among the home models of the special transport for forces of law and order the new created reserved cars which are characterized by the increased reliability and multifunctional – the easy reserved cars of AvtoKrAZ «Kohuar» (producer – AvtoKrAZ) and full gear «Ounce» (a producer is a design bureau of the Cherkasy motor-car plant); the specialized armour transport vehicles Raptor-ARS-KrAZ and created on the base of military car «Ural» – «Hodzila»; armored cars «Kozak» and «Kozak-2» (producer – SPA «Practice»); armored reconnaissance-patrol machine BRDM-2Di «Khazar» and others are first of all distinguished.

Transport vehicles which execute additional functions in the system of the official-battle providing of forces of law and order, for example, cars which are equipped by the automatic loaders of the system «Multilift» are mentioned in the article.

On introduction in official-battle and law-enforcement activity of developments of the special motor transport of foreign production: 1) the American armored cars HMMWV, high-mobile multifunction wheeled transport vehicle; 2) the English armored cars of Saxon and 3) the new armored car for servicemen Shrek One for realization of the mine clearing of roads (KrAZ-MPV with the wheeled formula of 4x4, made on a base of KrAZ-5233) attention is displaced.

Methodical recommendations to subdivisions of MIA of Ukraine in possibility of having a special purpose complete of organs of internal affairs by the special motor transport with a purpose of providing of their readiness to the proper guard of public safety in time of accompaniment of mass measures and realization of anti-terror operation are given.

Key words: the special motor-car technique, troops of law and order, official-battle activity, safety, an armored transport vehicle.

Постановка проблеми. Сучасний стан правопорядку в країні, поява нових, нетрадиційних форм і методів антигромадської діяльності вимагає удосконалення матеріального забезпечення готовності сил правопорядку до належного супроводження як масових заходів (соціально-політичних, спортивних, культурних тощо) в умовах мирного часу, так і при проведенні військових дій під час антитерористичної операції на сході України. Правоохоронці все частіше зіштовхуються з надзвичайними ситуаціями, в тому числі й військового характеру, у яких необхідно діяти адекватним чином (швидко, безпомилково, безпечно), і не завжди працівники МВС України та інших військових (воєнізованих) підрозділів в повній мірі готові до виконання цих завдань через відсутність сучасної техніки. Тому питання модернізації спеціального автомобільного транспорту та забезпечення ним правоохоронних органів є особливо актуальним для сил правопорядку як умови забезпечення належного захисту суспільства.

В сучасних умовах озброєння підрозділів ОВС новими видами (моделями) авто-транспорту та спецзасобами є актуальною відомчою проблемою, вирішення якої забезпечить: 1) зростання маневреності її працівників міліції (військовослужбовців Національної гвардії України), оперативність їх роботи та реагування на порушення охорони громадського порядку; 2) готовність протистояти у боротьбі із злочинністю (тероризмом) у складних соціальних чи дорожніх умовах (вузькі вулиці, дії особового складу в умовах масових безпорядків тощо) [1, с. 94–97]; 3) підвищить безпеку співробітників міліції при їх транспортуванні та/чи захист затриманих [2, с. 112–118].

Проблема удосконалення матеріально-технічного забезпечення діяльності сил правопорядку є предметом дослідження низки вітчизняних вчених, зокрема, над її вирішенням працюють Р.О. Гончар (особливості підготовки техніки до здійснення маршу в умовах безпосереднього зіткнення з противником), І. К. Шаша, О. В. Іванченко та А. О. Іванченко (модель зміни технічного стану і прогнозування залишкового ресурсу зразків автобронетанкової техніки), А. В. Ковтун (обґрунтування інтегрального показника надійності військової техніки), В. В. Посохов (оцінювання діагностичних параметрів автомобільної техніки Національної гвардії України з урахуванням нормативних документів), О. І. Шаповалов, С. А. Кудімов (аналіз умов експлуатації спеціальної техніки в ході виконання службово-бойових завдань), М. А. Подригало, Р. О. Кайдалов та А. І. Нікорчук (система підвищення маневреності вантажного автомобіля), В. П. Пісарев (сучасні підходи з теорії та практики створення (модернізації) автобронетанкової техніки), В. М. Франков (обґрунтування конструктивних параметрів бронетранспортерів на базі автомобілів типу КРАЗ українського виробництва), І. Л. Страшний (оцінка гальмових властивостей автомобілів КРАЗ військового призначення і рекомендації щодо їх покращення), Т. С. Вайда (проблеми забезпечення підрозділів ОВС України спецтранспортом і спецтехнікою у службово-бойовій діяльності) та ін.

Разом з тим, в сучасних умовах проведення антитерористичної операції силами правопорядку часто доводиться застосовувати військову (спеціальну техніку), яка суттєво відрізняється за своїми експлуатаційними показниками від типових аналогів (моделей), котрі були розраховані на пересування в стандартних дорожніх умовах чи навпаки, тільки бездоріжжям, мала низький рівень захисту від вибухотехнічних засобів чи крупнокаліберної зброї, характеризувалася низькою маневреністю тощо. Тому останнім часом вітчизняною за закордонною автомобільною промисловістю створені зразки військової спеціальної техніки, при розробці яких враховано та усунуто вищезазначені недоліки.

Мета статті: 1) проведення огляду сучасних послуг та пропозицій ринку автомобільної продукції щодо розробок нових моделей спецтехніки й спецтранспорту для сил правопорядку; 2) здійснення критичного аналізу їх недоліків та визначення тактико-технічних переваг порівняно з існуючими зразками транспортних засобів у підрозділах ОВС (Національної гвардії України); 3) надання рекомендацій зацікавленим вищезазначеним підрозділам щодо укомплектування новими спецзасобами та спецтранспортом, в тому числі й у зв'язку із забезпеченням готовності сил правопорядку до належного супроводження масових заходів (політичних, спортивних культурних тощо) та діяльності в умовах проведення антитерористичної операції.

Автомобільна промисловість держави постійно працює у напрямку забезпечення потреб МВС України, в тому числі Національної гвардії України, спеціальним транспортом, який відрізняється від стандартних базових моделей специфічними параметрами і має відповідати високим вимогам щодо його ефективної експлуатації у складних умовах здійснення правоохоронної діяльності. Вивчення передового, в тому числі й закордонного, досвіду автомобілебудування дає змогу оперативно модернізувати існуючі вітчизняні моделі транспортних засобів, зробити їх більш надійними і багатофункціональними для використання, зокрема, в умовах проведення антитерористичної операції.

Вітчизняні броньовики АвтоКрАЗ «Когуар» (випускаються в м. Кременчуці за ліцензією Streit Group) як легкі броньовані автомобілі вдало підходять для ведення бойових дій в населених пунктах (швидкі, маневрені і зручні для висадки особового складу через задні люки). Серед переваг «Когуарів» – економність витрата палива. В основі українських броньовиків лежить шасі Toyota Land Cruiser з 4-літровим турбодизелем потужністю 240 к.с. або 4,5-літровим бензиновим двигуном на 218 к.с., трансмісія – 5 ступінчата механічна коробка передач. Підвіска бронеавтомобіля ресорна з гідравлічними амортизаторами, є система блокування коліс для підвищення прохідності. На «Когуар» встановлюються колеса (305/70R16), котрі мають спеціальну вставку, яка дозволяє рухатися при пошкоджених шинах ще 50 км. Колісна база – 3180 мм, довжина – 5352 мм, кліренс – 300 мм. Бака на 180 л вистачає на 300 км ходу, а максимальна швидкість складає 105 км/год. Корпус автомобіля, як і бойове застеклення, має клас броні BR6, захищаючи машину від куль калібру 7,62 мм. «Когуар» озброєний 7,62 мм або 12,7 мм кулеметами, а також 40 мм автоматичним гранатометом. Передбачена установка й іншого озброєння. Екіпаж автомобіля складає 2 особи, а всередині корпусу вміщується ще 6 осіб особового складу. При переміщенні військовослужбовцям досить комфортно завдяки підвісним ковшеподібним кріслам (котрі, до того ж, врятовують від перелому хребта у випадку наїзду на міну), а також кондиціонеру та обігрівачу [3].

Протягом останнього часу на озброєння Національної гвардії України надійшов спеціалізований бронеавтомобіль Raptor-APC-КрАЗ, який призначений для транспортування підрозділів в умовах бойової обстановки. Транспортний засіб зібраний на базі шасі КрАЗ-6322, має достатню стійкість, маса – 25,2 тони. Броньований захист відповідає стандарту STANAG 4569. Автомобіль обладнаний броньованими стеклами і бійницями; має можливість, при необхідності, вести бій безпосередньо у русі. Броньована капсула для 24 бійців – знімна, є можливість для використання у вигляді стаціонарного пункту оборони (блокпосту) з автономним кондиціонуванням, опаленням і аварійними люками» [4].

Парк Національної гвардії України поповнили автомобілі, які обладнані автоматичними навантажувачами системи «Мультиліфт». Автомобілі можуть бути обладнані трьома типами платформ – 1) для перевезення техніки, 2) для транспортування складових частин автономного мобільного блокпосту, 3) для перевезення будь-яких інших вантажів. Вантажопідйомність різних типів платформи знаходиться в межах від 2 до 30 тонн. Використання таких платформ допоможе суттєво скоротити час навантажування-

розвантажування автомобілів, а також звести до мінімуму роль людей у цих процесах. Наприклад, завдяки цій системі бойовий БТР менш ніж за хвилину може бути звантажений з автомобіля чи поміщений на вантажівку [5].

Також в Україні розпочався випуск нових броньованих розвідувально-дозорних машин БРДМ-2Ді «Хазар», які призначені для ведення розвідки боєм і вогневої підтримки мотострілецьких підрозділів. Основні переваги нової машини – високі динамічні властивості, значний запас ходу та підвищена прохідність. «Хазар» здатний на ходу долати водні перешкоди та обладнаний потужним двигуном стандарту ЕВРО-3. Призначена машина для ведення розвідки боєм і вогневої підтримки мотострілецьких підрозділів. Виробники зазначають, що «Хазар» створено на основі модернізованої БРДМ-2. Нову машину зробили двовісною, з всіма ведучими колесами. Додатковий люк дозволяє безперешкодно та зручно висаджуватися десанту [6].

З'явився новий броньовик від українського виробника НВО «Практика» – бронеавтомобіль Kozak (Kozak-2). Бронеавтомобілі розроблені вітчизняними фахівцями у партнерстві з італійським IVECO. На даний час існують дві версії лінійки бронемашин, в роботі їх більше [7]. Також в Україні розпочато випуск нового бронеавтомобіля від автокорпорації «Богдан» – легкий бронеавтомобіль «Барс». Повноприводна новинка розроблена конструкторським бюро Черкаського автомобільного заводу. Броньовик від компанії «Богдан Моторс» має зварний корпус, що забезпечує круговий захист від куль калібру 5,45 і 7,62 мм. Пасажиромісткість – 6–8 бійців. В корпусі є дві бокові і одна задня двері, а також люк на даху. «Барс» створений розробниками на основі імпортного повнопривідного шасі (конкретна марка не уточнюється) і оснащується «сучасним турбодизелем» (марка також невідома, орієнтовно це може бути Isuzu) потужністю 160 к.с., котрий забезпечує витрату палива всього 15 л на 100 км. При цьому максимальна швидкість броньовика складає 100 км/год.

В Черкасах готові оперативно налагодити серійний випуск «Барсів», щомісячно виготовляючи до 50 бронеавтомобілів. Орієнтована вартість «Барса» – біля 1 млн гривень [8].

В Києві розробили на базі військового автомобіля «Урал» новий броньовик «Годзілла» (одна з київських компаній, яка займається броньованими автомобілями). Автомобіль розрахований на 14–18 місць та здатен витримувати обстріли із СГД та АК-47. Крім кабіни і десантного відсіку, броньованими листами захищені кабіна, десантний відсік, днище та паливний бак, а по контуру проїомів всіх дверей встановлені додаткові сталеві рами, які захищають від осколків. Броньовик забезпечений евакуаційними люками та бійницями, які забезпечують можливість ведення вогню екіпажем. «Годзілла» також має систему опалення і кондиціонування [9].

Останнім часом все ширше почали впроваджуватися у службово-бойову та правоохоронну діяльність розробки спеціального автотранспорту закордонного виробництва. Так при проведенні АТО використовуються американські броньовані автомобілі HMMWV, або Humvee (High Mobility Multipurpose Wheeled Vehicle – «високомобільний багатоцільовий колісний транспортний засіб») в рамках допомоги США Україні (буде поставлено 230 бронеавтомобілів, які передадуть високомобільним десантним підрозділам в зоні АТО). Серед його переваг – висока мобільність, можливість комплектації практично будь-яким видом озброєння і висока прохідність. Головний недолік HMMWV – слабка «міностійкість». Найближчим вітчизняним аналогом американського військового Hummer є бронемашини KRAZ Spartan [10].

На озброєння Збройних сил України з Великої Британії надійшли бронеавтомобілі Saab. Незважаючи на те, що всі ці бойові машини зняті з озброєння британської армії ще в 2008 році і були законсервовані, британська фірма-виробник дає на них заводські гарантії. Saab броньований за натовським стандартом B7 – вони тримають постріли зі

зброї калібру 7,62 мм, стійкі до підривів на мінах і фугасах та витримують навіть ковзаючі черги з великокаліберного озброєння вертольотів. Основним завданням Сахон АТ-105 британської армії були швидка доставка груп солдатів або мінометних розрахунків у певну точку, а також евакуація поранених. Крім двох членів екіпажу, в бронемашину поміщається сім десантників. Бронемашина здатна їхати з максимальною швидкістю 96 км/год, має повний привід 4x4, може долати водні перешкоди глибиною до 90 см. В Україні ці автомобілі оснастять бойовими модулями із озброєнням під наявні в наших Збройних Силах боєприпасів [11].

Спільно з канадсько-еміратською компанією Streit Group в Україні створено новий броньований автомобіль для військовослужбовців з метою проведення ними розмінування доріг, який виготовлено на базі KrAZ-5233 з колісною формулою 4x4 – KrAZ-MPV Shrek One. Головне призначення багатоцільового Shrek One – доставка особового складу підрозділів особливого призначення до місць проведення спецоперацій, а також перевезення спецвантажів і обладнання. Автомобіль має прохідність класу MPV (Mine Protected Vehicle) і днище V-подібної форми. Бронювання відповідає рівню балістичного захисту B6+ /STANAG 4569 level 2. Серед особливостей нового автомобіля – кран, котрий дозволяє проводити операції по розмінуванню, знаходячись фахівцю всередині кабіни [12].

Висновки. Отже, розглянуті сучасні моделі автотранспортних засобів розробляються з врахуванням потреб МВС (Національної гвардії) України, технічні характеристики відображають специфіку їх застосування при здійсненні заходів з охорони правопорядку, в тому числі й при веденні бойових дій в зоні АТО. Використання передового закордонного досвіду та вищезазначених спецзасобів підрозділами ОВС і Національної гвардії України дасть можливість правоохоронцям професійно та об'єктивно попереджати виникнення небезпечних ситуацій, захищати життя працівників міліції, фахово протистояти правопорушенням та надійно забезпечувати законність в українському суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вайда Т. С. Проблеми забезпечення підрозділів ОВС України спецтранспортом та спецтехнікою у службово-бойовій діяльності міліції: [Тези] / Т. С. Вайда // Спеціальна техніка у правоохоронній діяльності [Текст]: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, НАВС, 25 листопада 2011 року) / упоряд.: Ю. О. Орлов, С. В. Кухаренко, В. Б. Школьнік. – К.: Нац. акад. внутр. справ, 2012. – С. 94–97.
2. Вайда Т. С. Сучасні засоби підвищення рівня безпеки броньованих легкових автомобілів / Т. С. Вайда // Право і безпека. – 2013. – № 2(49). – С. 112–118.
3. Новый украинский военный автомобиль: известны все подробности [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://auto.mail.ru/article/52263-novyi_ukrainskii_voennyi_avtomobil_izvestny_vse_podrobnosti.
4. Аваков А. На вооружение Нацгвардии пришли Рапторы [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/arsen.avakov.1>.
5. В Украине создан новый автомобиль для военных [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://auto.mail.ru/article/46898-v_ukraine_sozdan_novyi_avtomobil_dlya_voennyh.
6. Парк Нацгвардії поповнили автомобілі з автоматичними навантажувачами (фото, відео) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/1271550>.

7. Украина купила 75 британских бронемашин Saab для АТО [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://news.mail.ru/inworld /ukraine /politics/ 20378862/?frommail=1>. – Назва з екрану.

8. «Укроборонпром» почав випускати нові броньовики «Хазар» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://uapress.info/uk/news /show/57577>.

9. Українським правоохоронцям представили новий бронеавтомобіль вітчизняного виробництва (фоторепортаж) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article /1252963; jsessionid = 33354C017B0B03CC1FEAE945508988A>.

10. Украинский «Барс» – самый некрасивый автомобиль [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://auto.mail.ru/article/53297-ukrainskii _bars_samyi _nekrasivyi _iz_bronevikov.

11. В Киеве разработали новый броневик «Годзилла» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://news.mail.ru/inworld /ukraine/politics /22289002 /?frommail=1>.

12. Hummer проти KRAZ Spartan (інфографіка) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://fakty.ictv.ua/ua/index/read-news/id/1546459>.